

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Gjerdrum kommune
Postboks 10
2024 GJERDRUM

Vår dato: 07.11.2014
Vår ref.: 201205558-19
Arkiv: 311
Deres dato: 24.04.2014
Deres ref.:

Saksbehandler:
Ellen Lian Halten
22959918/ elha@nve.no

Melding om nedleggelse av Øvre Askdam og permanent senkning av vannstanden i Midtre Askdam, Gjerdrum kommune - tiltaket er vurdert ikke konsesjonspliktig

Vi viser til melding av 24.4.2014 om tillatelse til nedleggelse av Øvre Askdam og permanent senkning av vannstanden i Midtre Askdam. NVE skal på bakgrunn av opplysningene i meldingen vurdere vassdragstiltaket etter vannressursloven § 41, og avgjøre om utbyggingen medfører påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser slik at nedleggelsen må ha konsesjon etter vannressursloven § 8.

Orientering om tiltaket

Øvre- og Midtre Askdam ligger ca. 1,2 – 1,5 km fra Ask sentrum, som er kommunesenter i Gjerdrum kommune. Bekken fra magasinene drenerer til Tangstadelva, som kommer ut i Gjermåa like før denne går i samløp med Leira og videre til innsjøen Øyeren.

Leiravassdraget ble vernet i Verneplan for vassdrag III i 1986. Vassdraget er et viktig del av et særpreget landskap som i stor grad er dominert av aktive prosesser i leire. Vassdraget har et stort naturmangfold. Friluftsliv, undervisning og forskning er viktig bruk av vassdraget. De kulturhistoriske verdiene er i første rekke knyttet til skogbruk og industriminnene i direkte funksjonell tilknytning til elvene.

Øvre Askdam og Midtre Askdam ble opprinnelig anlagt for vannforsyning. Fra midten av 1980-tallet ble ikke magasinene lengre benyttet som vannkilder. Midtre Askdam er antatt bygd i 1947 og Øvre Askdam er antatt bygd i 1957. Dammene er bygget i betong med stort innslag av sparestein.

I 2009 ble det gjennomført dambruddsbølgeberegninger og klassifisering av dammene. Begge dammene er satt i konsekvensklasse 2. Det er behov for omfattende restaurering og forsterkninger for at dammene skal tilfredsstille gjeldende krav til dammer i denne konsekvensklassen. Etter samråd med NVE er vannstanden i Øvre- og Midtre Askdam senket med henholdsvis 0,5 m og 1,0 m. Det er behov for betydelig oppgradering av dammene, en investering som verken vurderes som samfunnsmessig riktig, eller har stor nok nytteverdi for kommunen. Gjerdrum kommune har fattet vedtak om at de ønsker å

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

legge ned Øvre Askdam, samt å gjennomføre en permanent senkning av vannstanden i midtre Askdam med 1,2 m i forhold til opprinnelig vannstand.

Magasinene reguleres ikke, og vannstanden varierer med tilsiget. Lekkasjer fører til at vannstanden i tørre perioder er noe lavere enn overløpskronen. Lengre tørre perioder har medført at Øvre Askdam har vært tilnærmet tørrlagt.

Øvre Askdam

Dammen er en gravitasjonsdam i betong. Den høyeste delen av dammen, som er ca. 3,1 m høy og ca. 15 m lang er plassert i et lavbrekk som også danner det som en gang må ha vært et naturlig utløp. Her er det et 68 cm langt, og 10 cm dypt overløp som ligger som en forsenking i damkrona. Resten av dammen består av en inntil 70 cm høy og ca. 55 m lang betongvegg. Hele dammen skal rives.

Midtre Askdam

Også denne dammen er en gravitasjonsdam i betong. Dammens høyeste del er ca. 3 m høy og ca. 23 m lang. Denne delen av dammen er plassert i et lavbrekk som også danner det som ifølge søker en gang må ha vært naturlig utløp. Dammen har et 1,15 m langt overløp, utformet som en 0,6 m forsenkning i damkronen. Resten av dammen, dammens østre del, består av en inntil 1,5 m høy og ca. 68 meter lang betongdel.

Kommunen ønsker å senke vannstanden i magasinet med 1,2 m. Per i dag er vannstanden allerede senket med 1 meter, slik at vannstanden skal ned ytterligere 0,2 meter fra dagens nivå. Dette vil medføre at dammen blir nedklassifisert til konsekvensklasse 0. Kommunen ønsker ikke å legge ned hele dammen fordi det er knyttet en del allmenne interesser til området. Området skal tilrettelegges for friluftsliv.

Veibygging, deponering og revegetering

Det skal bygges midlertidige anleggsveier inn til damområdene. For å lette arbeidet, samt minske terrengskader, vil arbeidet bli utført på vinteren.

I følge søknaden skal enten betong og armert betong fjernes i sin helhet og deponeres på godkjent fyllplass, eller armeringen kan skilles fra betongen, slik at betongen kan deponeres lokalt. Armeringen skal uansett deponeres på godkjent fyllplass.

Tidligere neddemt areal skal ryddes, og hvis det er behov skal ev. eroderte områder arronderes for å fremskynde revegetering. Revegetering skal skje naturlig og det forventes at det vil skje relativt raskt. Hvis det er behov, vil revegeteringen følges opp av fagfolk.

Høring

Meldingen er sendt Akershus fylkeskommune og Fylkesmannen i Oslo og Akershus på høring. Dette anses tilstrekkelig for meldinger. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Akershus fylkeskommune uttaler i brev datert 28.5.2014 at friluftsinteressene ser ut til å være godt ivaretatt. Fylkeskommunen har ingen merknader og mener hensyn et til vannkvalitet og arts mangfold er ivaretatt.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus uttaler bl.a. følgende i brev datert 10.7.2014:

«Vi kan opplyse at dammene ligger utenfor grensen til Oslomarka, dvs. området som omfattes av Markaloven (lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner av 05.06.2009). Vi er ikke kjent med at det er registrert spesielle verdifulle naturtyper eller rødlistearter for de aktuelle dammene (jfr. også Naturbase og Artskart).

Vi vil imidlertid bemerke at før det fattes vedtak i saken, bør det gjennomføres en undersøkelse om det finnes amfibier i de aktuelle dammene. Dette gjelder spesielt storsalamander som er en truet art i Norge. Storsalamanderen er den største av de to salamanderartene som forekommer i Norge. Den er i dag oppført under kategorien sårbar (vulnerable) på Norsk rødliste for arter 2010.

Storsalamanderen yngler hovedsakelig i mindre, fisketomme dammer i kulturlandskapet og/eller på myrer i skoglandskapet. Den lever det meste av livet på land, men oppsøker vann for å reprodusere, og larvene utvikles i dammen gjennom sommeren. Arten er avhengig av en fungerende kombinasjon av yngledammer og omgivende terrestriske leveområder for å overleve på kort og lang sikt.

I følge oversiktskart er det i alt 5 dammer omtrent i det samme området. Det at det finnes flere dammer, er spesielt gunstig for storsalamander. En undersøkelse av storsalamander bør kunne gjennomføres uten av dette er spesielt tidkrevende eller kostbart. Vi anbefaler at det tas kontakt med kompetansemiljøet i Norge innenfor dette fagområdet med tanke på gjennomføring av en slik undersøkelse. Vi viser til naturmangfoldlovens § 8 om kunnskapsgrunnlaget hvor det heter at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. For øvrig har vi ingen merknader til saken.»

NVEs vurdering

Nedleggelse av vassdragsanlegg skal vurderes etter bestemmelser i vannressursloven § 41. Hovedregelen er at hvis eieren av en dam ikke lengre ønsker å vedlikeholde anlegget skal det fjernes og vassdraget så langt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anlegget ble bygd.

NVE har foretatt søk i naturbase (www.naturbase.no) og artsdatabanken (www.artsdatabanken.no) den 15.10.2014. I følge databasene er det ikke påvist verdifulle naturtyper eller rødlistede arter tilknyttet vassdraget innenfor influens- og utbyggingsområdet. Med søk i naturbaser, uttalelse fra Fylkesmannen og egne erfaringer vurderer NVE kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig for å vurdere konsesjonsplikt, jf. naturmangfoldloven § 8.

Fylkesmannen uttaler at Øvre- og Midtre Askdam kan være leveområde for stor salamander. Arten er oppført som sårbar (VU) på Norsk rødliste 2010. Øvre Askdam er mest sannsynlig fisketom, og blir i langvarige tørre perioder nesten tørrlagt på grunn av lekkasjer i dammen. Det er satt ut abbor og ørret i Midtre Askdam. Det at Øvre Askdam i enkelte perioder er så godt som tørrlagt, og fiskeutsettelsen i Midtre Askdam fører til at dammene er mindre egnet som habitat for stor salamander.

Hvis arten benytter Øvre Askdam som leveområde, vil en nedleggelse medføre tap av leveområde for arten. Senkning av vannstanden i Midtre Askdam vil føre til at ev. habitat forringes. Nedleggelse av dam må ha konsesjon etter vannressursloven § 8 hvis nedleggelsen er til påtakelig skade- eller ulempe for allmenne interesser. Etter NVEs vurdering er ikke mulig tap av leveområde for stor salamander tilstrekkelig til at dette kravet er oppfylt.

NVE anbefaler at kommunen undersøker om det finnes stor salamander i alle de 5 dammene i området, slik at man kan se ev. leveområder for stor salamander i sammenheng. Skulle det vise seg at en eller flere av de 5 dammene er leveområde for arten anbefaler NVE at kommunen gjennom bestemmelser i plan- og bygningsloven vurderer behovet for at ev. resterende leveområder for stor salamander beskyttes mot inngrep.

Leiravassdraget er vernet, men tiltaksområdene ligger ikke i den delen av vassdraget det er knyttet størst verneverdier til. Vi kan derfor ikke se at tiltakene er i konflikt med verneverdiene til vassdraget.

Ut fra søknaden til Gjerdrum kommune er det ikke tatt endelig stilling til hvordan materialet i dammene skal håndteres. Det åpnes for muligheten til å deponere betong lokalt. Ev. deponier må avklares etter bestemmelser i plan- og bygningsloven og forurensningsloven.

NVEs vedtak

Med hjemmel i vannressursloven § 18 og delegering til NVE fra Olje- og energidepartementet av 19. desember 2000, vedtar NVE at tiltaket ikke trenger konsesjon etter vannressursloven § 8.

Vedtaket forutsetter at tiltaket gjennomføres i samsvar med framlagte planer. Dersom planene endres, må tiltaket vurderes på nytt. Iverksetting av konsesjonspliktig tiltak uten nødvendig konsesjon er straffbart etter vannressursloven § 63.

Det forutsettes at hele Øvre Askdam fjernes og at deler av Midtre Askdam fjernes og at vassdraget så godt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anleggene ble bygd.

Vi gjør oppmerksom på at selv om tiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, gjelder aktsomhetsregelen i vannressursloven § 5.

Denne avgjørelsen gjelder under forutsetning av at tiltaket settes i gang senest innen tre år fra vedtakets dato, jf. vannressursloven § 27. Det kan søkes om utsettelse én gang.

Videre saksbehandling

NVEs konklusjon bygger på de opplysningene som er gitt i meldingen av 24.4.2014. Ved endringer i planene må ny melding sendes, slik at NVE kan vurdere konsesjonsplikten på nytt.

Vi understreker at dette vedtaket ikke gir tillatelse til bygging. Tiltaket som ikke trenger konsesjon etter vannressursloven, skal behandles etter reglene i plan- og bygningsloven.

Videre gjør vi oppmerksom på at tiltakshaver selv må avklare forholdene til de private interessene som eventuelt blir berørt som følge av tiltaket. NVE vurderer ikke de privatrettslige forholdene.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Akershus fylkeskommune